

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΠΜΣ) 2024/25 ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Εαρινό Εξάμηνο 2024-2025

Διαχείριση Φυσικών και Ανθρωπογενών Καταστροφών

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

Διδάσκων *Π.Μ. Δελλάδετσιμας* ομ. Καθηγητής Τμήμα Γεωγραφίας ΧΠ

Σκοπός

Σκοπός του μαθήματος είναι σε πρώτη φάση η ανάλυση της σχέσης μεταξύ κοινωνικοοικονομικών συστημάτων και αστικών συγκεντρώσεων με τις φυσικές καταστροφές υπό το πρίσμα μίας συνολικής και πολυδιάστατης προσέγγισης, που περιλαμβάνει την προ-καταστροφική φάση έως και αυτή της οριστικής ανασυγκρότησης.

Υπό το πλαίσιο αυτό το μάθημα επικεντρώνεται στο σχεδιασμό ανάκαμψης. Πρόκειται το σχεδιασμό ασφαλείας ο οποίος αποσκοπεί στη ταχύτερη δυνατή επαναφορά της πληγείσας περιοχής (αστικής ή περιφερειακής) στα προ της καταστροφής επίπεδα ή υψηλότερα (ως προς το στεγαστικό απόθεμα, τις υποδομές, την οικονομική και κοινωνική ζωή) και στη μελλοντική μείωση της τρωτότητας. Είναι η τυπολογία σχεδιασμού που στο μεγαλύτερο βαθμό διαμορφώνει την ικανότητα ανάκαμψης της περιοχής από μελλοντικές καταστροφικές επιπτώσεις.

Συνήθως γίνεται διάκριση σε δύο κατηγορίες ή υπο-φάσεις σχεδιασμού ανάκαμψης:

- α) στην αποκατάσταση, με βασική επιδίωξη την επίτευξη υψηλών ρυθμών επισκευής και ανακατασκευής κατοικιών έργων υποδομής και παραγωγικών μονάδων, καθώς και ροής επιστροφής σε κατοικία και χώρους εργασίας
- β) στην ανασυγκρότηση, με την οποία η οικονομική, κοινωνική ζωή της πόλης επανέρχεται στα προ της καταστροφής ή υψηλότερα επίπεδα και έρχεται να συνδεθεί με καθαρά αναπτυξιακούς στόχους καθώς και με στόχους προστασίας από μελλοντικές απειλές και μείωσης της τρωτότητας..

Η διαδικασία από την καταστροφή στην οριστική ανασυγκρότηση, συμπυκνώνει μία σωρεία αλληλοεπηρεαζομένων στοιχείων και επιπτώσεων, που κάνουν τη μελέτη της πληγείσας περιοχής ιδιαίτερα σύνθετη. Ως εκ τούτου είναι τα στοιχεία και το είδος των επιπτώσεων που η όποια μεθοδολογία σχεδιασμού ανάκαμψης θα πρέπει να λάβει συστηματικά υπόψη.

Σε πρώτη φάση επομένως αναλύονται τα στοιχεία και το είδος των επιπτώσεων που καθορίζουν το περιεχόμενο και του στόχους του σχεδιασμού ανάκαμψης.

Στη συνέχεια αναπτύσσονται μεθοδολογίες αξιολόγησης σχεδίων, προγραμμάτων και μέτρων ως προς τη συμβολή τους σε διαδικασίες αποκατάστασης – ανασυγκρότησης.

Συνακόλουθα το μάθημα εστιάζει στην εξέταση της συσσωρευμένης εμπειρίας πολιτικών αποκατάστασης-ανασυγκρότησης διαφόρων περιοχών (από το διεθνές τον Ευρωπαϊκό και τον Ελληνικό χώρο) και του βαθμού που αυτή έχει μετουσιωθεί σε “πρακτικές ασφαλείας στη συνακόλουθη ανάπτυξη των πληγείσων περιοχών, αλλά και της εν γένει πολιτικής προστασίας.

Τέλος αναπτύσσεται πρόταση ολοκληρωμένης μεθοδολογίας σχεδιασμού αποκατάστασης ανασυγκρότησης.

Περιεχόμενα Μαθήματος

- *Καταστροφές και Φυσικά-Οικονομικά-Κοινωνικά Συστήματα* (Η Έννοια της καταστροφής.
- Τύποι Φυσικών Καταστροφών και Επιπτώσεις
- Τρωτότητα – Διακινδύνευση
- Δυνατότητα απόκρισης και πρακτικές.
- Άμεσες, έμμεσες, δευτερογενείς επιπτώσεις
- Οι φάσεις εκδήλωσης των καταστροφικών φαινομένων.
- Σχεδιασμός Πρόληψης, Σχεδιασμός Έκτακτης Ανάγκης
- Σχεδιασμός Αποκατάστασης – Ανασυγκρότησης.
- Παραδείγματα ιστορικών αποκαταστάσεων και ανασυγκροτήσεων από τον Ευρωπαϊκό και Διεθνή Χώρο
- Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία
- Η Ελληνική Εμπειρία
- Αστοχίες Σχεδίων – Προγραμμάτων
- Μεθοδολογίες Ανάλυσης και Σχεδιασμού Ειδικά Θέματα
- Φυσικές Καταστροφές και Μακρο-οικονομικές Επιπτώσεις και Σχεδιασμός
- Πολιτική Ασφάλισης Τεχνικές Καταγραφής - Αποτίμησης Ζημιών – Απωλειών.

Τρόπος Εξέτασης

Εκπόνηση ατομικής εργασίας 7.500 λέξεων. Κατά την τελική παρουσίαση τις εργασίας οι φοιτητές/ριες θα εξετάζονται και σε ευρύτερα ερωτήματα που απορρέουν από τη μελέτη της βιβλιογραφίας του μαθήματος

Εδεικτική Βιβλιογραφία

Alexander D. (2002), *Principles of Emergency Planning and Management*, Harpenden, Terra Publishing.

Alexander D. (2002) "Civil defence to civil protection – and back again", *Disaster Prevention and Management*, Volume 11, No 3, σ. 209-213.

AREL (1984), *Un Modello per la Ricostruzione*, Milano, Franco Angeli.

Bankoff, G., Frerks, G. and Hilhorst, D. (2004) *Mapping vulnerability: Disasters, development and people*, London, Earthscan.

Bobrowsky PT, edit. (2021), Recovery and reconstruction after disaster, *Encyclopedia of Natural Hazards*, σ.812–824.

<https://www.springer.com/gp/book/9789048186990>.

Bostrom A., French S. and Gottlieb S. (2007), *Risk, Governance and Society: Risk Assessment, Modeling and Decision Support Strategic Directions*, Volume 14, Berlin Heidelberg: Springer.

Committee on Assessing the Costs of Natural Disasters, Board on Natural Disasters-Commission on Geosciences, Environment, and Resources-National Research Council (1999), *The Impacts of Natural Disasters A Framework for Lostr Estimation*, Washington, D.C. National Academy Press.

Fraser T, et al. (2021), *In the hands of a few: Disaster recovery committee networks*, J Environ Manage.

Gilbert C. (1995), "Studying Disaster: A Review of the Main Conceptual Tools," *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, Volume 13, No. 3 November, σ. 231-240.

Cutter S. L. (1994), *Environmental Risks and Hazards*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Δελλαδέτσιμας Π.Μ. (2009), *Οι Ασφαλείς Πόλεις*, Αθήνα: Εξάντας.

Dynes, R. R. and Drabek, T. E. (1994), "The structure of disaster research: Its policy and disciplinary implication", *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, 12, σ. 5–23.

Wright, J.D., P.H. Rossi, S.R. Wright, and E. Weber-Burdin, (1979), *After the Clean-Up: Long-Range Effects of Natural Disasters*, Beverly Hills, Sage.

Kamel, N. and A. Loukaitou-Sideris (2004), "Residential Recovery Following the Northridge Earthquake," *Urban Studies*, Vol. 41:3, pp.533-562.

McLelland, A., G. Fraser T., Shaw, D., O'Grady†, N., Fattoum†, A. (2023) Recovery for Development: A Multi-Dimensional, Practice-Oriented Framework for Transformative Change Post-Disaster, *The Journal of Development Studies*, Vol. 59, No. 1, σ.1–20

Mukherji A, et al. (2021), Panacea or problem: New governance structures for disaster recovery, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 52:101960.

Μπεριάτος Η. – Δελλαδέτσιμας Π.Μ. (επιμ.) (2010), *Σεισμοί και Οικιστική Ανάπτυξη*, Αθήνα: Κριτική.

Petterson J. (1999), *A Review of the Literature and Programs on Local Recovery from Disaster*, Working Paper 102, Natural Hazards Research and Applications Information Center Institute of Behavioural Science University of, Public Entity Risk Institute, Colorado.

Quarantelli, E. L. (ed.) (1998) *What Is a Disaster? Perspectives on the Question*. London, Routledge.

Quarantelli, E. L. (2000). *Emergencies, Disasters and Catastrophes Are Different Phenomena*. Newark, DE: Disaster Research Center, University of Delaware.

Rayamajhee V., et al. (2021), Social entrepreneurship, co-production, and post-disaster recovery, *Disasters*,
<http://www.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/disa.12454>

United Nations Department of Humanitarian Affairs <UNDHA> (1992), *Internationally Agreed Glossary of Basic Terms Related to Disaster Management*, Department of Humanitarian Affairs, Geneva.

Wisner B., Blaikie P., Cannon T. (2004) and Davis I., *At Risk: Natural Hazards People's Vulnerability and Disasters*, London, Routledge